

ตัวชี้วัดและการจัดกลุ่มหมู่บ้านชนบท เพื่อความเหมาะสม

ในการจัดฝึกอบรมโครงการเกษตร

Indicators and Clustering of Rural Villages for Appropriate in Agricultural Project Training

พหล ศักดิ์กะทัศน์¹ และ สุรชัย กังวล²

Phahol Sakkatat¹ and Surachai Kungwon²

¹หลักสูตรพัฒนารัพยากรชนบท คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

²คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่ 50290

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ตัวชี้วัดที่เหมาะสมในการจัดกลุ่มหมู่บ้านชนบท ตามลักษณะการทำการเกษตร 2) เพื่อจัดกลุ่มหมู่บ้านชนบท และ 3) เพื่อจัดประเภทการฝึกอบรม โครงการเกษตรให้เหมาะสมกับหมู่บ้านชนบท ในจังหวัดเชียงใหม่ ทำการสุ่มตัวอย่างอำเภอด้วย วิธีการสุ่มอย่างง่ายจำนวน 4 อำเภอ ได้แก่ แม่ริม สารภี ดอยสะเก็ด และสันทราย รวม 60 หมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกโดยใช้แบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ พรรณนา และการวิเคราะห์การจัดกลุ่ม (Cluster Analysis) ผลการวิจัยพบว่าตัวชี้วัดที่ใช้จัดกลุ่ม หมู่บ้านชนบทมี 7 ตัวชี้วัด คือ 1) ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่ของหมู่บ้าน 2) ร้อยละของพื้นที่ที่ทำนา หรือปลูกพืชไร่ 3) ร้อยละของพื้นที่ที่เป็นสวนผลไม้ 4) ร้อยละของพื้นที่ที่ปลูกผัก 5) ร้อยละของ พื้นที่ที่ปลูกไม้ดอก 6) จำนวนเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ และ 7) ร้อยละของพื้นที่ที่ทำเกษตรเคมี ในการ จัดกลุ่มหมู่บ้านสามารถจัดกลุ่มได้ 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ 1) หมู่บ้านที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มและ ราบ ทำนา ปลูกผัก และทำเกษตรแบบเคมี มีจำนวน 40 หมู่บ้าน(ร้อยละ 66.67) โดยมีโครงการ อบรมที่เหมาะสมได้แก่ การผลิตปุ๋ยและสารอินทรีย์ การใช้สารอินทรีย์ การขยายพันธุ์พืช การ

จัดการศัตรูพืชและการเก็บรักษาผลผลิต 2) หมู่บ้านที่พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่เนินหรือที่ดอน เป็นสวนผลไม้ ปลูกไม้ดอก และเลี้ยงสัตว์ มีจำนวน 20 หมู่บ้าน(ร้อยละ 33.33) โครงการอบรมที่เหมาะสม ได้แก่ การผลิตปุ๋ยและสารอินทรีย์ การขยายพันธุ์พืช การบำรุงรักษาไม้ผล การตัดแต่งกิ่ง การจัดการศัตรูพืช การเก็บรักษาผลผลิต การผลิตอาหารสัตว์ การขยายพันธุ์สัตว์

คำสำคัญ : การวิเคราะห์การจัดกลุ่ม หมู่บ้านชนบท โครงการเกษตร การฝึกอบรม

Abstract

This research had 3 objectives to investigate : 1) appropriate indicators in clustering rural villages by agriculture characteristics, 2) clustering the rural villages, and 3) allocated the agricultural project training for the rural villages. The data were collected from 60 rural villages of 4 amphoes in Chiang Mai by simple random sampling, such as Maerim, Saraphi, Doi saket, and Sansai by indebt interview, then analyzed by descriptive statistics and cluster analysis. The results revealed that, there were 7 indicators for using clustering rural villages such as 1) characteristic of area of rural villages, 2) percent of area was rice or crop production, 3) percent of area was orchard, 4) percent of area was vegetable production, 5) percent of area was ornamental production, 6) number of farmers was animal production, and 7) percent of area was chemical agriculture. Rural villages were grouped in to 2 clusters, 1) most of rural villages had plain area, rice and vegetable production, and using chemical, 2) most of rural villages had slope area, orchard, ornamental and animal production. Appropriate agriculture project training for first cluster were organic fertilizer production, organic fertilizer using, plant breeding, pest management, and postharvest products keeping, for second cluster were organic fertilizer production, organic fertilizer using, plant breeding, pest management, orchard maintenance, animal feed production, and animal breeding.

Keywords: cluster analysis, rural village, agricultural project, training